

ارزیابی و رتبه‌بندی شاخص‌های کیفیت محیط شهری در بافت مرکزی شهر اسدآباد با تأکید بر رضایتمندی شهروندان (مطالعه موردی: شهر اسدآباد)

تاریخ دریافت مقاله: ۴۰۰/۰۶/۰۱ تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۴۰۰/۰۸/۱۲

مریم محمودی (دانشجوی دکتری گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران)

مجید شمس* (استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران)

چکیده

رشد سریع شهرها و توسعه کالبدی آن موجب بروز بحران‌های مختلف در زندگی شهری نظیر مشکلات محیطی و نزول کیفیت محیط شده است. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش اجرا، توصیفی-تحقیقی است و برای این منظور از پرسشنامه که در ۶ بعد اجتماعی-فرهنگی، کالبدی-فضایی، فعالیتی-عملکردی، زیست محیطی، مشارکت و رضایتمندی تدوین شده، استفاده شده است. جامعه آماری آن نیز ۳۷۳ نفر از شهروندان بافت مرکزی شهر اسدآباد می‌باشد. برای سنجش میزان پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد و به کمک آزمون‌های آماری و آزمون t در نرم‌افزار SPSS بررسی شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد شاخصها و مؤلفه‌های کیفیت محیطی در بافت مرکزی شهر اسدآباد با یکدیگر اختلاف معناداری دارند و هر کدام دارای رتبه‌بندی هستند و این خود باعث می‌شود بر روی مؤلفه‌های ضعیف بیشتر تمرکز کرد و آنها را تقویت کرد.

واژه‌های کلیدی: بافت مرکزی، شهر اسدآباد، فضای شهری، کیفیت محیط شهری.

مقدمه

با توسعه جوامع انسانی و تغییر شیوه زندگی و سکونت مردم، توجه معماران، طراحان و برنامه ریزان به کیفیت فضاها و محیط‌های ساخته شده افزایش یافته و نقش طراحی به عنوان ابزاری برای شکل دادن به محیط زندگی و پاسخ‌گویی به توقعات و نیازهای انسان اهمیت بیشتری یافته است. (Lydon, 2012). در این راستا بافت‌های شهری چه بافت جدید و چه بافت قدیم که در زمان‌های مختلف شکل‌گیری هر شهر ایجاد شده‌اند نماینده تاریخ هویت گذشته و روند تغییرات شهرها هستند. شناسائی و تلاش برای حفظ و نگهداری آنها توأم با برنامه‌ریزی و طراحی جهت ساماندهی بافت‌های مذکور یکی از محوری‌ترین مواردی است که در برخورد با هر شهر و برنامه‌ریزی برای آن بایستی مد نظر باشد. لذا زیستگاه انسانی هنگامی می‌تواند بیشترین مطلوبیت را برای انسان در بر داشته باشد، که انتظارات وی را در ابعاد مختلف، زیست محیطی، اجتماعی، کالبدی، اقتصادی و غیره برآورده سازد. چنانچه هر یک از این عوامل، در محیط زندگی یک فرد، فاقد کیفیات مطلوب باشند، بر احساس و ادراک وی از فضا و در نتیجه بر سطح رضایتمندی او از محیط زندگی تأثیرگذار خواهد بود (ارژنگی و محمدی، ۱۳۹۸). همچنین تحقیقات نشان داده است که کیفیت محیط زندگی، تأثیرات جدی بر سلامت روانی انسانها دارد (Greif & Dodoo, 2015؛ Hunt, 2012). با توجه به اینکه امروزه بر اثر الگوهای سنتی حاکم بر فضای طرح‌های جامع شهری و متأثر از مدیریت شهری حاکم، الگوی شهری در کشور ما، پراکنده با گسترش افقی شهرها می‌باشد. در این راستا لازم است کالبد، شهر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و نقاط ضعف و قوت شناسایی شود تا بتوان برنامه‌ریزی و طراحی شهری را به سمت الگوی پایدار شهری سوق داد (Rossouw & Pacheco, 2012).

بافت شهر به هم تنیده شدن و نحوه استقرار ساختمانها و ترکیب آنها با یکدیگر در ارتباط با شبکه راهها بر اساس شرایط محیطی است (زیاری، ۱۳۹۴، ۱۹۴). در ساختار شهری ایران سازمانهای متعدد و مستقلی در فرآیند توسعه شهری مؤثر می‌باشند (یزدانی، ۱۴۰۴). منظور از بافت شهری سنتزی است از تمام اجزای کالبدی (بیتلی و ویلر، ۱۳۹۰، ۱۰۶) بافت شهر عبارت است از دانه‌بندی و در هم تنیدگی فضاها و عناصر شهری که به تبع ویژگیهای محیط طبیعی به ویژه توپوگرافی و اقلیمی در محدوده شهر یعنی بلوکها و محله‌های شهری به طور فشرده یا گسسته و با نظم خاص جایگزین شده‌اند (کردوانی و مورد غفاری، ۱۳۹۰، ۲۱).

بهره‌گیری از گونه‌های متنوع هنر عمومی به عنوان یکی از راه‌های پاسخگویی به عدم سرزندگی فضای شهری مطرح شده است (داوری و کوپایی و فنایی ۱۴۰۰).

بافت مرکزی شهر بافتی است دارای محدوده جغرافیایی نامشخص که با افت فیزیکی مسکن، کاهش جمعیت و مشکلات اجتماعی در بین مردم همراه می‌باشد. (Ley, 1991). از نظر جغرافیایی بافت محدوده مرکزی و فرسوده شهری^۱ ممکن است فقط تا یک فاصله کوتاهی از CBD به بیرون گسترش یابد و ممکن است تا محدوده سیاسی شهر اصلی را نیز در برگیرد. (رهنما. ۱۳۸۸، ۸۲). در رشد ارگانیک شهر، شهر بنا به هر دلیلی اعم از دفاعی، داد و ستد، موقعیت طبیعی، مذهبی و.... ساخته شده باشد، مرکز شهر جایگاه خود را داشته است (فرج کرده. ۱۳۸۷، ۳۰).

مفهوم کیفیت محیط شهری^۲ در نخستین کنفرانس موسوم به هابیات سازمان ملل در سال ۱۹۷۶ و به دنبال بروز و گسترش بحران در جنبه‌های مختلف زندگی شهری - اعم از زیست محیطی، اجتماعی، کالبدی و اقتصادی - مطرح شد که براساس آن کیفیت محیط معادل برآورده شدن نیازهای اساسی انسان و عدالت اجتماعی تبیین گردید (بحرینی، ۱۳۹۳). در دیدگاه ون کمپ^{۲۰۰۳} کیفیت محیط برآیندی است از ترکیب کیفیت اجزا با این تفاوت که این کلیت از جمع اجزا بالاتر است. هرکدام از اجزا (طبیعت، فضای باز، زیرساخت، محیط ساخته شده، تجهیزات محیط مصنوع و منابع طبیعی) مشخصات و کیفیت جزئی مربوط به خود را دارند (Van Kamp et al, 2003). تبعات تعاون و همکاری شهروندان ساکن در بافت‌های فرسوده به عنوان یک اصل حیاتی می‌تواند در جهت توسعه و بازآفرینی شهری عمل کند (حیاتی و آقایی جوبنی ۱۴۰۲).

در این حیطه شهر اسدآباد همچون شهرهای دیگر ایران تحت روند تاریخی و تحولات اقتصادی، اجتماعی و کالبدی چند دهه اخیر، چهره و بافتی دوگانه به خود گرفته است. بافت قدیم اسدآباد در قسمت مرکزی شهر و دارای نقشهای آشفته و درهم است. کوچه‌های تنگ و باریک با بن بستهای زیاد، تراکم بالا واحدهای مسکونی از ویژگیهای کالبدی این شهر است. خیابانهای مستقیم و عمود بر هم از اوایل قرن حاضر در این بافت احداث گردید، که انسجام محلات قدیمی را از بین برده و در کلیت خود فرمی شطرنجی به آن بخشیده است. لذا این مقاله درصدد پاسخگویی به این سؤالات است که چگونه می‌توان به ارتقا کیفیت محیط زیست

¹ inner city

² Urban Environmental Quality

شهری در بافت مرکزی شهر اسدآباد اقدام کرد؟ و آیا شهروندان اسدآباد ساکن در بافت مرکزی شهر از کیفیت محیط شهری خود رضایت دارند؟

تحقیقات مختلفی در این حوزه صورت گرفته است که از آن جمله می‌توان به چند مورد اشاره کرد؛ ویدد بیارا^۱ و همکاران (۲۰۱۳)، در مقاله‌ای با عنوان "تلاش برای ایجاد یک محیط با کیفیت، در فضای بیرونی شهری در بیجار"، به بررسی کشف راه‌هایی برای بهبود کیفیت فضای عمومی شهری به نام "محل شتر" که در مرکز شهر بیجار، جنوب غربی الجزایر واقع شده است، پرداخته است. با توجه به مشکلاتی که در فضاهای شهری در این مکان مورد مطالعه و در شهر بیجار از قبیل؛ نبودن امکانات تفریحی مناسب، نبودن ساختارهای مناسب جهت تفریح مدل و راهکارهایی جهت طراحی محیط در راستای کیفیت محیط شهری و همچنین امنیت شهروندان و همچنین آسایش روحی و روانی آنها نیز ارائه دهد. همچنین ارسلان^۲ و همکاران (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان "طراحی محیط شهری؛ رابطه پایداری اجتماعی و نوسازی شهری"، به بررسی رابطه بین طراحی محیط شهری و پایداری اجتماعی در نوسازی شهری پرداخته است. در این پژوهش معیارهای کیفیت محیطی انتخاب و شناسایی شده‌اند و در بین ساکنین و ذینفعان نوسازی شهری، پخش شده و داده‌های اخذ شده با استفاده از روش ANP تحلیل شده‌اند که در بین فاکتورها و معیارهای اصلی پژوهش، شاخص کیفیت زندگی اجتماعی به بالاترین وزن خود رسید و همچنین تقوایی و همکاران (۱۳۹۲)، در مقاله‌ای با عنوان "ارزیابی تأثیر کیفیت محیط شهری بر روابط اجتماعی شهروندان، مورد مطالعه محله آبکوه شهر مشهد"، به بررسی این تأثیر پرداختند. بنابراین استفاده از اصول محله‌های مطلوب و پایدار در فرایند برنامه‌ریزی شهری و بهرمندی از ظرفیت‌های محله به عنوان رویکرد جدید در سطح محله‌های شهری به منظور ارتقای کیفیت محیط شهری ضروری است. در این راستا توجه به کیفیت محیطی فضاهای شهری و لزوم توجه به متغیرهای تاثیرگذار در این کیفیت بر سطح روابط استفاده کنندگان از فضا می‌تواند به بهبود و ارتقاء تعاملات اجتماعی فضای شهری منجر شود، اهمیت و ضرورت بررسی این موضوع را در شهرها بیش از پیش نمایان می‌سازد. لذا در این مقاله سعی می‌شود به هدف شناسایی فاکتورها و ابعاد کیفیت محیط شهری در محدوده بافت مرکزی شهر اسدآباد پرداخته شود تا با شناسایی و سنجش ابعاد کیفیت محیطی بتوان به رفاه و رضایت شهروندان و همچنین ارتقاء کیفیت زندگی آنها دست یافت.

^۱ Wided BIARA

^۲ Arslan

فرضیه‌های تحقیق

- با توجه به مطالعات انجام شده فرضیه‌های پژوهش نیز به صورت زیر بیان می‌گردد؛
۱. به نظر می‌رسد زیرشاخص‌ها و بارزهای تشکیل دهنده ابعاد کیفیت محیط شهری در بافت مرکزی شهر اسدآباد اختلاف معناداری با هم دارند.
 ۲. به نظر می‌رسد شهروندان اسدآباد ساکن در بافت مرکزی شهر از کیفیت محیط شهری خود رضایت ندارند.

کیفیت محیط شهری پیش شرط کیفیت زندگی شهری

کیفیت زندگی شهری مفهومی پیچیده است که بر اساس نظام‌های مختلف تعریف می‌شود. در این میان، کیفیت محیط همیشه یکی از مهم‌ترین ترکیبات کیفیت زندگی بوده است و در واقع بخش اساسی مفهوم وسیع کیفیت زندگی تلقی می‌شود که مفاهیم بنیادی مانند سلامت و امنیت را در ترکیب با جنبه‌هایی مثل جذابیت در بر می‌گیرد و در نتیجه، ابعاد انسانی و طبیعی در مقیاس‌هایی فضایی مختلف عمل می‌کند (رادجهانبانی و پرتوی، ۱۳۹۰: ۲۷). کیفیت زندگی ارتباط مستقیم با کیفیت محیط شهری دارد، از اینرو می‌توان کیفیت محیط شهری را مفهوم جامع کیفیت زندگی در مقیاس شهر تلقی نمود (Moser, 2009). در نمودار شماره (۱)، نمودار عمومی کیفیت محیط شهری نشان داده شده است. در پژوهش حاضر، ماهیت تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ شیوه اجرا توصیفی-تحقیقی می‌باشد همچنین این پژوهش از حیث روش‌شناختی از نوع توصیفی-تحلیلی دسته‌بندی می‌شود. در بخش توصیفی شرایط موجود در نمونه مورد مطالعه به تفصیل توصیف و شرح داده خواهد شد. در بخش تحلیل و تحقیق نیز با توجه به شرایط حاکم بر تحقیق و اهداف و فرضیه‌های آن، می‌توان بیان کرد که روش ترکیبی کمی و کیفی سازگارترین روش انتخابی است. در این راستا گردآوری داده‌ها و اطلاعات از پرسشنامه‌ای استفاده می‌شود که سؤالات آن بر اساس طیف لیکرت تنظیم شده است. برای تعیین نمونه از فرمول کوکران و برای گردآوری داده‌ها از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد. بدین منظور با توجه به ماهیت کیفیت محیط شهری و عوامل عمده تأثیرگذار و تأثیرپذیر از آن، جامعه آماری پژوهش حاضر شهروندان محدوده بافت مرکزی شهر اسدآباد تشکیل می‌دهند که یا در آن محل زندگی می‌کنند و بومی هستند و یا تجربه بودن در این محل را داشتند که حجم این جامعه آماری ۱۲۷۰۸ نفر است (آمارنامه شهرداری

اسدآباد، ۱۳۹۸) و با استفاده از فرمول کوکران، ۳۷۳ پرسشنامه محاسبه و سنجش داده‌ها بر روی این تعداد از افراد جامعه نمونه و به صورت تصادفی صورت می‌گیرد. جهت سنجش میزان پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. آلفای کرونباخ به دست آمده برای هر متغیر در این پژوهش بالای ۰/۷۰ می‌باشند که در جدول شماره (۱) نشان داده شده است. تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با بهره‌گیری از آزمونهای آماری و آزمون t به منظور ارزیابی کیفیت محیط شهری و رتبه‌بندی شاخص‌های کیفیت محیط شهری در بافت مرکزی شهر اسدآباد، استفاده شده است.

محیط زیست (طبیعی و انسانی)	محیط کالبدی (فضای ساخته شده)
کیفیت محیط شهری	
محیط اجتماعی (کیفیت زندگی)	محیط اقتصادی (اقتصاد، خانوار، شهر)

نمودار شماره (۱): نمودار عمومی کیفیت محیط شهری، منبع: (Moser, 2009)

روش پژوهش

جامعه آماری، روش گردآوری داده‌ها

در پژوهش حاضر، ماهیت تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ شیوه اجرا توصیفی- تحقیقی می‌باشد همچنین این پژوهش از حیث روش‌شناختی از نوع توصیفی- تحلیلی دسته‌بندی می‌شود. در بخش توصیفی شرایط موجود در نمونه مورد مطالعه به تفصیل توصیف خواهد شد. در بخش تحلیل و تحقیق نیز با توجه به شرایط حاکم بر تحقیق و اهداف و فرضیه‌های آن، روش ترکیبی کمی و کیفی سازگارترین روش انتخابی است. در این راستا گردآوری داده‌ها و اطلاعات از پرسشنامه‌ای استفاده می‌شود که سؤالات آن بر اساس طیف لیکرت تنظیم شده است. برای تعیین نمونه از فرمول کوکران و برای گردآوری داده‌ها از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد. بدین منظور با توجه به ماهیت کیفیت محیط شهری و عوامل عمده تأثیرگذار و تأثیرپذیر از آن، جامعه آماری پژوهش حاضر شهروندان محدوده بافت مرکزی شهر اسدآباد تشکیل می‌دهند که یا در آن محل زندگی می‌کنند و بومی هستند و یا تجربه بودن در این محل را داشتند که حجم این جامعه آماری ۱۲۷۰۸ نفر است (آمارنامه شهرداری اسدآباد، ۱۳۹۸) و با استفاده از فرمول کوکران، ۳۷۳ پرسشنامه محاسبه و سنجش داده‌ها بر روی این تعداد از افراد جامعه نمونه و به صورت تصادفی صورت می‌گیرد. جهت سنجش میزان

پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. آلفای کرونباخ به دست آمده برای هر متغیر در این پژوهش بالای ۰/۷۰ می‌باشند که در جدول شماره (۱) نشان داده شده است. تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با بهره‌گیری از آزمونهای آماری و آزمون t به منظور ارزیابی کیفیت محیط شهری و رتبه‌بندی شاخص‌های کیفیت محیط شهری در بافت مرکزی شهر اسدآباد، استفاده شده است.

جدول شماره (۱): میزان آلفای کرونباخ متغیرهای تحقیق اطلاعات شهروندان آلفای کرونباخ

شاخص	مقادیر Cronbachs Alpha
اجتماعی - فرهنگی	۰/۸۲۹
کالبدی - فضایی	۰/۸۱۶
فعالیتی - عملکردی	۰/۷۳۴
زیست محیطی	۰/۸۶۵
مشارکت	۰/۷۵۵
رضایتمندی	۰/۸۳۰

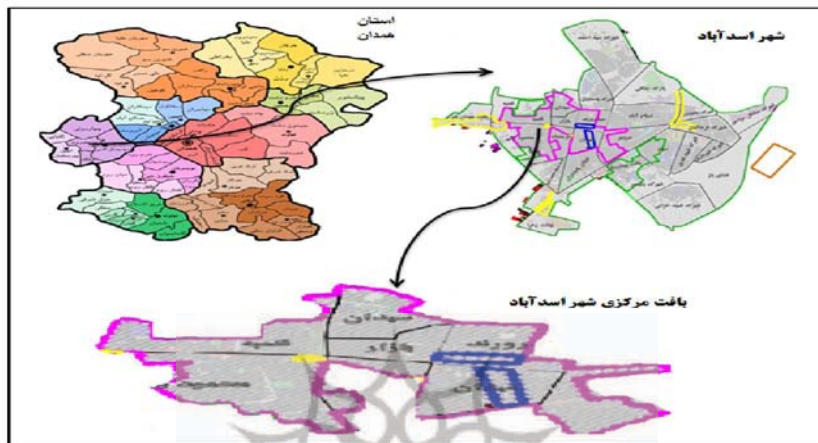
مأخذ: نگارندگان

معیارها و شاخص‌های اندازه‌گیری و عملیاتی سازی شاخص‌های پژوهش

برای دسترسی به هدف پژوهش، از داده‌های موجود و متغیرها و شاخص‌هایی که به صورت پرسشنامه تدوین شده بودند و در اختیار جامعه آماری قرار گرفتند، استفاده شده است. در طراحی پرسشنامه ۶ مؤلفه، از مؤلفه‌های کیفیت محیط، اساس تنظیم و طراحی آن قرار گرفته است. این ۶ مؤلفه اصلی (اجتماعی - فرهنگی، کالبدی - فضایی، فعالیتی - عملکردی، زیست محیطی، مشارکت و رضایتمندی)، خود شامل شاخص‌هایی (آسایش و امنیت، هویت و حس مکان، خوانایی، ارزش‌های تاریخی و فرهنگی، سرزندگی، دسترسی، ایمنی، کیفیت فرم و بافت، همه شمولی، تنوع و گوناگونی فعالیتها و عملکردها، دعوت‌کنندگی بودن محیط و فضای شهری، آلودگی صوتی - هوایی - بصری، فضای سبز و باز، کیفیت بهداشت، اعتماد، حقوق شهروندان، تمایل و انگیزه، حس مسئولیت و رضایتمندی) می‌باشند و در عین حال نیز هر کدام یک از شاخص‌ها نیز شامل گویه‌هایی هستند که پرسشهای مربوطه بر آن اساس نیز تدقیق شده است.

نمونه مورد مطالعه پژوهش

این شهر مرکز شهرستان اسدآباد می‌باشد. وسعت بافت پر شهر اسدآباد حدود ۷۷۰ هکتار محاسبه گردیده است. که در این می‌توان جمعیت محدوده بافت مرکزی شهر اسدآباد را ۱۲۷۰۸ نفر برآورد کرد. در تصویر شماره (۱)، موقعیت جغرافیایی محدوده بافت مرکزی در شهر اسدآباد نشان داده شده است.

تصویر شماره (۱): موقعیت جغرافیایی محدوده بافت مرکزی در شهر اسدآباد، منبع: شهرداری شهر اسدآباد، ۱۳۹۹

نتایج و بحث

در پژوهش حاضر برای تحلیل داده‌ها از آزمون t دو، آزمون t با استفاده از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. جامعه آماری این تحقیق شهروندان ساکن در بافت مرکزی شهر اسدآباد که معادل ۱۲۷۰۸ نفر می‌باشد (شهرداری شهر اسدآباد، ۱۳۹۹)، تنظیم شده و حجم نمونه این پژوهش ۳۷۳ نفر با استفاده از فرمول کوکران محاسبه شده است که پرسشنامه و سنجش داده‌ها بر روی این تعداد از افراد جامعه نمونه و به صورت تصادفی صورت می‌گیرد؛ در این راستا جدول شماره (۲)، مشخصات نمونه آماری نشان داده شده است.

جدول شماره (۲): مشخصات نمونه آماری شهروندان پاسخگو در بافت مرکزی شهر اسدآباد

جنس	تعداد	درصد	سن	تعداد	درصد	تحصیلات	تعداد	درصد	شغل	تعداد	درصد
مرد	۲۰۱	۵۳/۸	زیر ۳۰ سال	۱۱۰	۲۹/۴	زیر دیپلم	۲۵	۶/۷	آزاد	۲۳۵	۶۳
زن	۱۷۲	۴۶/۱	۳۰ - ۴۰	۱۷۸	۴۷/۷	دیپلم	۸۵	۲۲/۷	دولتی	۱۱۹	۳۱
			۴۰ - ۵۰	۴۴	۱۱/۷	فوق دیپلم	۹۳	۲۵	سایر	۱۹	۶
			۵۰ سال و بالاتر	۳۹	۱۰/۴	کارشناسی	۱۵۸	۴۲/۳			
			بی‌پاسخ	۲	۰/۵	کارشناسی ارشد و بالاتر	۱۲	۳/۲			

مأخذ: نگارندگان

– سنجش وضعیت مؤلفه‌های شاخص اجتماعی – فرهنگی در نمونه مورد مطالعه

جدول شماره (۳): آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده شده مؤلفه‌های شاخص

اجتماعی – فرهنگی

رتبه	مؤلفه	میانگین مشاهده شده	میانگین مورد انتظار	تفاوت میانگین	مقدار t	سطح معنی‌داری	وضعیت
۱	آسایش و امنیت	۳/۳۱۱	۳	۰/۳۱۱	۳/۴۵۱	۰/۰۰۰	قوی
۳	هویت و حس مکان	۳/۰۳	۳	۰/۰۳	۱/۰۲۶	۰/۰۷	متوسط
۲	خوانایی	۳/۲۹۰	۳	۰/۳۹۰	۳/۳۸۴	۰/۰۰۱	قوی
۴	ارزش‌های تاریخی و فرهنگی	۲/۲۶۱	۳	-۰/۳۹	۱/۰۱۹	۰/۰۹۱	ضعیف

مأخذ: نگارندگان

با توجه به جدول شماره (۳) مشاهده می‌شود، میانگین مؤلفه آسایش و امنیت در محدوده مورد مطالعه ۳/۳۱۱ و مؤلفه خوانایی ۳/۲۹۰ به دست آمده، که این مقادیر از میانگین مورد انتظار یعنی ۳ بیشتر است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده برای این مؤلفه، کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد ($P < 0/05$)، لذا تفاوت بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار معنی‌دار می‌باشد. بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان مؤلفه‌های

آسایش و امنیت و خوانایی در محدوده مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط و قوی هستند و پس از آن به ترتیب مؤلفه هویت و حس مکان در کیفیت محیط بافت مرکزی شهر اسدآباد در حد متوسط می‌باشند و در آخر ارزش‌های تاریخی و فرهنگی، فاکتوری است که به صورت ضعیف در بافت مرکزی شهر اسدآباد خود را نشان داده است.

– سنجش وضعیت مؤلفه‌های شاخص کالبدی – فضایی در نمونه مورد مطالعه

جدول شماره (۴): آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده شده مؤلفه‌های شاخص کالبدی-فضایی

رتبه	مؤلفه	میانگین مشاهده شده	میانگین مورد انتظار	تفاوت میانگین	مقدار t	سطح معنی‌داری	وضعیت
۳	سرزندگی	۲/۸۱۶	۳	-۰/۱۸۴	۰۲/۴۵۹	۰/۰۱۱	ضعیف
۴	دسترسی	۲/۶۰۳	۳	-۰/۳۹۷	۲/۹۲۰	۰/۰۰۰	ضعیف
۲	ایمنی	۳/۰۱۷	۳	۰/۰۱۷	۱/۷۱۶	۰/۰۸۱	متوسط
۱	کیفیت فرم و بافت	۳/۱۹۰	۳	۰/۱۹۰	۲/۹۱۸	۰/۰۰۱	قوی

مأخذ: نگارندگان

با توجه به جدول شماره (۴) مشاهده می‌شود، میانگین مؤلفه کیفیت فرم و بافت در بافت مرکزی شهر اسدآباد ۳/۱۹۰ به دست آمده، که این مقادیر از میانگین مورد انتظار یعنی ۳ بیشتر است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده برای این مؤلفه، کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد ($P < 0/05$)، لذا تفاوت بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار معنی‌دار می‌باشد. بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان مؤلفه کیفیت فرم و بافت در محدوده مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط و قوی می‌باشد و پس از آن به ترتیب مؤلفه ایمنی در کیفیت محیط بافت مرکزی شهر اسدآباد در حد متوسط می‌باشند و در آخر مؤلفه‌های سرزندگی و دسترسی به ترتیب، فاکتورهایی است که به صورت ضعیف در بافت مرکزی شهر اسدآباد خود را نشان داده است.

– سنجش وضعیت مؤلفه‌های شاخص فعالیت – عملکردی در نمونه مورد مطالعه

جدول شماره (۵): آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده شده مؤلفه‌های شاخص

فعالیتی – عملکردی

رتبه	مؤلفه	میانگین مشاهده شده	میانگین مورد انتظار	تفاوت میانگین	مقدار t	سطح معنی‌داری	وضعیت
۳	همه شمول بودن	۲/۹۱۷	۳	۰/۰۸۳	۱/۵۲۴	۰/۰۷	متوسط
۲	تنوع و گوناگونی فعالیتها و عملکردها	۳/۰۵۶	۳	۰/۰۵۶	۱/۶۷۱	۰/۰۶۲	متوسط
۱	دعوت کنندگی بودن محیط و فضای شهری	۳/۲۴۹	۳	۰/۲۴۹	۳/۱۹۴	۰/۰۰۱	قوی

مأخذ: نگارندگان

با توجه به جدول شماره (۵) مشاهده می‌شود، میانگین مؤلفه دعوت کنندگی بودن محیط و فضای شهری در بافت مرکزی شهر اسدآباد ۳/۲۴۹ به دست آمده، که این مقدار از میانگین مورد انتظار یعنی ۳ بیشتر است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده برای این مؤلفه، کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد ($P < 0.05$)، لذا تفاوت بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد

انتظار معنی‌دار می‌باشد. بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان دعوت کنندگی بودن محیط و فضای شهری در محدوده مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط و قوی می‌باشد و پس از آن به ترتیب مؤلفه‌های همه شمول بودن و تنوع و گوناگونی فعالیتها و عملکردها به صورت متوسط در بافت مرکزی شهر اسدآباد خود را نشان داده است.

– سنجش وضعیت مؤلفه‌های شاخص زیست محیطی در نمونه مورد مطالعه

جدول شماره (۶): آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده شده مؤلفه‌های شاخص زیست

محیطی

رتبه	مؤلفه	میانگین مشاهده شده	میانگین مورد انتظار	تفاوت میانگین	مقدار t	سطح معنی‌داری	وضعیت
۳	آلودگی (هوایی، صوتی و بصری)	۲/۹۵۰	۳	۰/۰۵۰	۱/۷۵۶	۰/۰۶۱	متوسط

۲	فضای سبز و باز	۳/۰۷۵	۳	۰/۰۷۵	۱/۷۴۰	۰/۰۸۹	متوسط
۱	کیفیت بهداشت	۳/۳۱۴	۳	۰/۳۱۴	۲/۶۰۸	۰/۰۱	قوی

مأخذ: نگارندگان

با توجه به جدول شماره (۶) مشاهده می‌شود، میانگین مؤلفه کیفیت بهداشت در بافت مرکزی شهر اسدآباد ۳/۳۱۴ به دست آمده، که این مقادیر از میانگین مورد انتظار یعنی ۳ بیشتر است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده برای این مؤلفه، کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد ($P < 0/05$)، لذا تفاوت بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار معنی‌دار می‌باشد. بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان کیفیت بهداشت در محدوده مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط و قوی می‌باشد و پس از آن به ترتیب مؤلفه‌های آلودگی (هوایی، صوتی و بصری) و فضای سبز و باز به صورت متوسط در بافت مرکزی شهر اسدآباد خود را نشان داده است.

– سنجش وضعیت مؤلفه‌های شاخص مشارکت در نمونه مورد مطالعه

جدول شماره (۷): آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده شده مؤلفه‌های شاخص مشارکت

رتبه	مؤلفه	میانگین مشاهده شده	میانگین مورد انتظار	تفاوت میانگین	مقدار t	سطح معنی‌داری	وضعیت
۴	اعتماد	۲/۷۱۴	۳	-۰/۲۸۶	۳/۱۰۹	۰/۰۰۱	ضعیف
۲	حقوق شهروندی	۳/۲۰۱	۳	۰/۲۰۱	۰/۹۷۶	۰/۰۰۱	قوی
۳	تمایل و انگیزه	۳/۰۹	۳	۰/۰۹	۱/۷۵۱	۰/۰۵۹	متوسط
۱	حس مسئولیت	۳/۵۸۴	۳	۰/۵۸۴	۳/۸۶۳	۰/۰۰۰	قوی

مأخذ: نگارندگان

با توجه به جدول شماره (۷) مشاهده می‌شود، میانگین مؤلفه حس مسئولیت ۳/۵۸۴ و مؤلفه حقوق شهروندی ۳/۲۰۱ در بافت مرکزی شهر اسدآباد چنین به دست آمده، که این مقادیر از میانگین مورد انتظار یعنی ۳ بیشتر است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده برای این مؤلفه، کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد ($P < 0/05$)، لذا تفاوت بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار معنی‌دار می‌باشد. بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میزان مؤلفه‌های حس مسئولیت و حقوق شهروندی در محدوده مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط و

قوی می‌باشد و پس از آن مؤلفه تمایل و انگیزه رتبه متوسط و مؤلفه اعتماد رتبه و وضعیت ضعیف را در بافت مرکزی شهر اسدآباد به خود اختصاص داده‌اند.

سنجش فرضیات

فرضیه اول: به نظر می‌رسد زیرشاخص‌ها و بارزهای تشکیل دهنده ابعاد کیفیت محیط شهری در بافت مرکزی شهر اسدآباد اختلاف معناداری با هم دارند. با توجه به یافته‌های جداول مربوط به مقایسه میانگین‌های ۶ شاخص اصلی (اجتماعی- فرهنگی، کالبدی- فضایی، فعالیتی- عملکردی، زیست محیطی، مشارکت و رضایتمندی) با استفاده از آزمون t، که در بالا به تفصیل بیان شدند، هر کدام در وضعیت متفاوتی در محدوده مورد مطالعه می‌باشند؛ در نتیجه فرضیه اول، تأیید می‌شود.

از نظر شاخص اجتماعی- فرهنگی زیر شاخص‌ها و مؤلفه‌های آسایش و امنیت و خوانایی در وضعیت قوی و خوبی در بافت مرکزی شهر اسدآباد قرار دارند و مؤلفه هویت و حس مکان در وضعیت متوسط در حیطه کیفیت محیط شهری در بافت مرکزی قرار دارد و در آخر نیز مؤلفه ارزش‌های تاریخی و فرهنگی با توجه به اینکه در بافت مرکزی از کیفیت خوبی برخوردار نیستند

و همچنین نشانه‌های فرهنگی و تاریخی و ارزشی در بافت مرکزی شهر اسدآباد کمرنگ‌تر شده است، این شرایط باعث شده زیرشاخص ارزشهای تاریخی و فرهنگی در وضعیت ضعیف در بافت مرکزی خود را نشان دهد.

از نظر شاخص کالبدی- فضایی زیرشاخص و مؤلفه کیفیت فرم و بافت در وضعیت قوی و خوبی در بافت مرکزی شهر به دلیل ساخت و سازه‌های جدید و بهسازی و نوسازی بافت، سازگاری کاربری‌های همجوار، هماهنگی طراحی مبلمان شهری با آب و هوا و بافت مرکزی، قرار دارد و همچنین مؤلفه ایمنی نیز در رتبه متوسط از کیفیت محیط شهری برخوردار است و این خود بیان کننده سطح متوسطی از میزان استحکام و کیفیت مسکن، سطح ایمنی فضاها در محلات و ایمنی لازم برای ساختمانهای در حال ساخت، می‌باشد. از نظر مؤلفه‌های سرزندگی و دسترسی نیز در شرایط ضعیفی از نظر کیفیت محیطی در بافت مرکزی برخوردارند و این خود نشاندهنده عدم سرزندگی در بافت مرکزی شهر اسدآباد می‌باشد.

از نظر شاخص فعالیتی- عملکردی زیر شاخص دعوت کنندگی بودن محیط و فضای شهری در رتبه خوب و قوی از نظر کیفیت محیطی در بافت مرکزی برخوردار است و این خود نشان

دهنده وجود برخی کاربری‌ها و فضاهای محله‌ای جهت حضور افراد جهت گذران اوقات در بافت مرکزی از نظر شهروندان می‌باشد و همچنین از حیطة مؤلفه‌های تنوع و گوناگونی فعالیتها و عملکردها و همه شمول بودن با توجه به یافته‌های پژوهش، این دو مؤلفه در رتبه و شرایط متوسطی از کیفیت محیط شهری برخوردارند و این نشان دهنده عدم تنوع کاربری‌ها و فعالیت‌ها در محلات بافت مرکزی و عدم وجود امکانات و بستر مناسب برای فعالیت در محلات بافت مرکزی می‌باشد.

از نظر شاخص زیست محیطی زیر شاخص کیفیت بهداشت در بافت مرکزی شهر اسدآباد در رتبه خوب و قوی از نظر سطح کیفیت محیط شهری برخوردار است و این بازگو کننده سیستم خوب دفع فاضلاب در بافت مرکزی شهر، جمع نشدن آبهای سطحی در زمان بارش باران در سطح شهر، کیفیت تمیزی و بهداشت معابر و خیابانها و کوچه‌های بافت مرکزی شهر اسدآباد، می‌باشد. از نظر مؤلفه‌های فضای سبز و باز و آلودگی (هوایی، صوتی و بصری)، در رتبه و وضعیت متوسطی از نظر کیفیت محیط شهری برخوردار است.

از نظر شاخص مشارکت، زیرشاخص‌ها و مؤلفه‌های حس مسئولیت و حقوق شهروندی از نظر کیفیت محیطی در بافت مرکزی شهر اسدآباد دارای رتبه خوب و قوی برخوردار هستند. از نظر زیرشاخص و مؤلفه تمایل و انگیزه در وضعیت متوسط قرار دارد و این نشان دهنده تمایل شهروندان به عنوان یک شهروند در امر زیباسازی منطقه خود و همچنین تمایل به مشارکت در صورت وجود مشوق‌های مالی (مثل دادن وام) از نظر شهروندان در بافت مرکزی شهر اسدآباد می‌باشد. در انتها مؤلفه اعتماد که از وضعیت و رتبه ضعیفی در بافت مرکزی قرار دارد و بیان کننده میزان عدم اعتماد به دولت و شهرداری جهت مشارکت در پروژه‌های شهری و عدم اعتقاد مدیران و مسئولین دسٲ اندرکار امور شهری به مشارکت مردم و تحمیل نظرات خود به مردم در بافت مرکزی می‌باشد.

سنجش وضعیت شاخص رضایتمندی در نمونه مورد مطالعه

در جدول شماره (۸) میانگین مشاهده شده نمرات مؤلفه‌های شاخص رضایتمندی با میانگین مورد انتظار، از طریق آزمون t تک نمونه‌ای پرداخته شده است تا مشخص گردد وضعیت این مؤلفه در مقایسه با متوسط جامعه چگونه است.

جدول شماره (۸): آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین مشاهده شده مؤلفه‌های شاخص

رضایتمندی

مؤلفه	میانگین مشاهده شده	میانگین مورد انتظار	تفاوت میانگین	مقدار t	سطح معنی‌داری	وضعیت
رضایتمندی	۲/۶۴۳	۳	-۰/۳۵۷	۳/۴۲۰	۰/۰۰۱	ضعیف

مأخذ: نگارندگان

با توجه به جدول شماره (۸) مشاهده می‌شود، میانگین شاخص رضایتمندی مقدار ۲/۶۴۳ به دست آمده، که این مقدار از میانگین مورد انتظار یعنی ۳ کمتر است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد ($p=0/001$) لذا تفاوت بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار معنی‌دار می‌باشد ($P<0/05$). بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که شاخص رضایتمندی از نگاه پاسخگویان در بافت مرکزی شهر اسدآباد پایینتر از حد متوسط بوده و در وضعیت ضعیفی است. در این راستا فرضیه دوم تحت عنوان: به نظر می‌رسد شهروندان اسدآباد ساکن در بافت مرکزی شهر از کیفیت محیط شهری خود رضایت ندارند، با توجه به جدول شماره (۸) و وضعیت ضعیف مؤلفه رضایتمندی شهروندان از کیفیت محیطی در بافت مرکزی شهر اسدآباد می‌توان نتیجه گرفت که فرضیه دوم که عدم رضایتمندی را بیان می‌دارد، تأیید شده است.

نتیجه‌گیری

در انتها باید گفت توجه به توسعه مناطق فرودست جامعه مسأله حایز اهمیتی است. هر چند بسیاری از استانداردهای جهانی می‌تواند موجب ارتقا توسعه، سرزندگی اجتماعی و اقتصادی محدوده‌های فرسوده و پرچالش چون محدوده بافت مرکزی شهر اسدآباد گردد. می‌توان گفت که از نظر شاخص اجتماعی- فرهنگی، مؤلفه‌ها و زیرشاخص‌های آسایش و امنیت، خوانایی در وضعیت قوی هستند و مؤلفه هویت و حس مکان در وضعیت متوسط و مؤلفه ارزش‌های تاریخی و فرهنگی در وضعیت ضعیفی برخوردار است. از نظر شاخص کالبدی- فضایی، مؤلفه کیفیت فرم و بافت در رتبه خوب و مؤلفه ایمنی در رتبه متوسط و همچنین مؤلفه‌های سرزندگی و دسترسی وضعیت ضعیف را از نظر کیفیت محیط شهری به خود اختصاص داده‌اند. از نظر شاخص فعالیتی- عملکردی، مؤلفه دعوت‌کنندگی بودن محیط و فضای شهری در رتبه یک و خوب برخوردارند و تنوع و گوناگونی فعالیتها و عملکردها و همه

شمول بودن با توجه به یافته‌های پژوهش، این دو مؤلفه در رتبه و شرایط متوسطی از کیفیت محیط شهری برخوردارند. از نظر شاخص زیست محیطی، مؤلفه کیفیت بهداشت در بافت مرکزی شهر اسدآباد در رتبه خوب و قوی از نظر سطح کیفیت محیط شهری برخوردار است و مؤلفه‌های فضای سبز و باز و آلودگی (هوایی، صوتی و بصری)، در رتبه و وضعیت متوسطی از نظر کیفیت محیط شهری برخوردار است. از نظر شاخص مشارکت، زیرشاخص‌ها و مؤلفه‌های حس مسئولیت و حقوق شهروندی از نظر کیفیت محیطی در بافت مرکزی شهر اسدآباد دارای رتبه و وضعیت خوب و قوی برخوردار هستند و مؤلفه تمایل و انگیزه در وضعیت متوسط قرار دارد و مؤلفه اعتماد که از وضعیت ضعیفی در بافت مرکزی قرار دارد و در انتها از نظر شاخص رضایتمندی از نگاه پاسخگویان در بافت مرکزی شهر اسدآباد پایینتر از حد متوسط بوده و در وضعیت ضعیفی است و این نشان دهنده لزوم توجه بیشتر و مدیریت و برنامه‌ریزی مناسب در جهت ارتقاء و بهبود شرایط کنونی بافت مرکزی شهر اسدآباد می‌باشد.

پیشنهادهای پژوهش

- جلوگیری از بوجود آمدن گوشه‌ها و کنج در بخش‌های خلوت و بدون نظارت جهت ایجاد امنیت در فضاهای شهری
- برگزاری برنامه‌های ورزشی همچون مسابقات شطرنج، یوگا و غیره در مکان جهت ارتقا همبستگی اجتماعی شهروندان
- حمایت و برنامه ریزی بر پروژه‌های مطالعاتی در رابطه با فرهنگ و آداب و رسوم بومی و مکان‌گزینی رویدادهای مناسب هر کالبد در فضاهای شهری
- اجتناب از هر نوع ساخت و ساز که دید به ابنیه شاخص را مخدوش می‌کند، و حفظ و بارز نمودن نقاط ارزشمند تاریخی و دارای ارزش هنری
- آگاه کردن مردم از طرح‌ها و برنامه‌ها و شرکت دادن و در ارتباط بودن با شهروندان بدون جهت سیاسی؛
- فراهم کردن زمینه‌ای برای دسترسی یکسان شهروندان به امکانات گذران اوقات فراغت شهروندان
- اجرای کفسازی و انتخاب نوع مصالح باید بگونه‌ای باشد که حرکت معلولین، کودکان و سالمندانی که از عصا استفاده می‌کنند به راحتی میسر گردد.

منابع و مآخذ:

- ۱- ارزشنگی، حجت و محمدی، علیرضا (۱۳۹۸)، "ارزیابی کیفیت محیط شهری (مطالعه موردی: منطقه چهار شهر اردبیل)"، نشریه توسعه پایدار محیط جغرافیایی، دوره ۱، شماره ۱، صص ۱۷-۱.
- ۲- آمارنامه شهرداری شهر اسدآباد، ۱۳۹۸.
- ۳- بیتلی تی و ویلر اس.ام. (۱۳۹۰)، "نوشته‌هایی درباره توسعه شهری پایدار"، مترجم: کیانوش ذاکر حقیقی، ناشر: مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری، چاپ دوم، ص ۵۰۲.
- ۴- بحرینی، سیدحسین (۱۳۹۳)، "فرآیند طراحی شهر"، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ ۹، ص ۴۶۹.
- ۵- تقوایی علی اکبر، معروفی سکینه، پهلوان سمیه. ارزیابی تأثیر کیفیت محیط شهری بر روابط اجتماعی شهروندان مورد مطالعه: محله آبکوه شهر مشهد. نقش جهان - مطالعات نظری و فناوری‌های نوین معماری و شهرسازی. ۱۳۹۲؛ ۳ (۱): ۴۳-۵۴.
- ۶- رادجهانبانی، نفیسه و پروین پرتوی (۱۳۹۰)، "بررسی تطبیقی کیفیت محیط در محله‌های شهری با رویکرد توسعه پایدار مورد پژوهشی: محله‌های خیابان و ایلگلی تبریز"، مجله معماری و شهرسازی، شماره ۶.
- ۷- رهنما، محمدرحیم (۱۳۸۸)، "برنامه‌ریزی مناطق مرکزی شهرها (اصول، مبانی، تئوریها، تجربیات و تکنیکها)"، چاپ اول، ناشر: دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ص ۴۴۸.
- ۸- زیاری، کرامت‌الله (۱۳۹۴)، "برنامه‌ریزی شهرهای جدید"، انتشارات سمت، چاپ ۱۵، ص ۲۳۲.
- ۹- شهرداری شهر اسدآباد، ۱۳۹۹.
- ۱۰- فرج کرده، خدر (۱۳۸۷)، "جایگاه مرکز شهر در نظریه‌های ساخت شهر و برنامه‌ریزی شهری"، مجله شهرداریها، سال نهم، شماره ۸۹.
- ۱۱- کردوانی، پرویز، مورد غفاری، ونوس. (۱۳۹۰). توریسم و رویکرد نوسازی در طراحی بافتهای تاریخی شهری مطالعه موردی: شهر اصفهان. جغرافیایی سرزمین، شماره ۲ (پیاپی ۳۰)، ۱۹-۳۲.
- ۱۲- لینچ، کوین (۱۳۹۵)، "تئوری شکل خوب شهر"، مترجم: سید حسین بحرینی، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ هفتم، ص ۷۰۰.

۱۳- یزدانی (۱۴۰۴) کاربرد مدل هماهنگی عامل بنیان در مکان‌یابی مناطق توسعه شهری مطالعه موردی: فاز ۷ هشتگرد و تپه امام گل همدان، مجله علمی-پژوهشی آمایش محیط شماره ۶۸، دوره ۱۸

۱۴- داوری و کوپایی و فنایی (۱۴۰۴) ارزیابی و اولویت‌بندی گونه‌های هنر عمومی در راستای سرزندگی خیابان‌های پیاده محور با استفاده از فرایند سلسله مراتبی مطالعه موردی: خیابان پیاده محور بهار باغ عباسی اصفهان، مجله علمی پژوهشی آمایش محیط، شماره ۶۸، دوره ۱۸

۱۵- حیاتی و آقاجونی (۱۴۰۴) بررسی کاربرد اصول نو شهرگرایی در احیای بافت‌های فرسوده شهری، مطالعه موردی: بندر ماهشر، مجله علمی پژوهشی آمایش محیط، شماره ۶۸، دوره ۱

- 16- Arslan G, Gultekin AB, Kivrak S, Yildiz S, (2020), " BUILT ENVIRONMENT DESIGN - SOCIAL SUSTAINABILITY RELATION IN URBAN RENEWAL", Sustainable Cities and Society (2020), doi: <https://doi.org/10.1016/j.scs.2020.102173>.
- 17- Carmona, M., Magalhães C., Hammond, L. (2008). "Public Spaces: The Management Dimension", USA & Canada, Routledge, p: ۴۰۹
- 18- Greif, M.J., & Dadoo F.N. (2015). How Community Physical, Structural, and Social Stressors Relate to Mental Health in the Urban Slums of Accra, Ghana. *Health & Place*, 33, 57-66.
- 19- Hunt, F. (2012). Health and Well-being: The Role of Government. *Public Health*, 126, 19-23.
- 20- Lydon, M. (2012). Tactical Urbanism: A look at 2012. Planetizen. <http://www.planetizen.com/node/59977> (Accepted August 22, 2016).
- 21- Ley, D., & Frost, H. (1991). The inner city. *Canadian cities in transition*, 313-348.
- 22- Moser, G., 2009. Quality of life and sustainability: Toward person-environment congruity, *Journal of Environmental Psychology*, v. 29(3), p. 351-357.
- 23- Rossouw, S. and Pacheco, G., 2012. Measuring non-economic quality of life on a sub-national level: A case study of New Zealand. *Journal of Happiness Studies*, v. 13(3), p. 439-454.
- 24- Van Kamp, I.V. Leidelmeijer, K. Marsman, G. Hollander, A. d. (2003). Urban Environmental Quality and Human Wellbeing towards

Conceptual Framework and Demarcation of Concepts.A Literature Study, Journal of the Landscape and Urban Planning, No. 65., pp:77-92.

- 25- Wided BIARA Ratiba, ALKAMA Djamal, NABOU Mohamed(2013), “The quest for a quality environment, in the urban outside space in Bechar”, TerraGreen 13 International Conference 2013 - Advancements in Renewable Energy and Clean Environment, Journal of Energy Procedia 36 (2013) 34 – 41, doi: 10.1016/j.egypro.2013.07.005

شعبه اسناد و کتابخانه ملی
پرتال جامع علوم انسانی